

Paradigma'nın Gündemindekiler

Kant, Saf Aklın Eleştirisi

G. Steiner, Babil'den Sonra: Dilin ve Tercümenin Boyutları

Joseph Rouse, Bilgi ve İktidar/Bilimin Politik Felsefesine Doğru

M. Sheikh, İslâm Felsefesi Terimleri Sözlüğü

Robert A. Nisbet, Sosyolojik Gelenek

Hugh J. Silverman, Tekstüalitelere

Ralph Waldo Emerson / Denemeler ve Konuşmalar

W. T. Jones, Batı Felsefesi Tarihi (III, IV ve V. Cilt)

Dermot Moran, Fenomenolojiye Giriş

Paul Ricoeur, Yorumların Çatışması (II. cilt)

Bryan Magee, Wagner ve Felsefe

Heidegger

Ontoteoloji

Teknoloji ve Eğitim Politikaları

Iain D. Thomson

Heidegger: Ontoteoloji / Teknoloji ve Eğitim Politikaları

Iain D. Thomson

Özgün Adı

Heidegger on Ontotheology / Technology and the Politics of Education (2005)

Türkçesi

Hüsamettin Arslan

Editör

Ekrem Ayyıldız

Bu kitabın Türkçe yayın hakları **Cambridge University Press**'ten alınmıştır ve **Paradigma Yayıncılık**'a aittir; hiçbir bölümü yayıncının izni olmaksızın fotokopi ve bilgisayar dahil hiçbir elektronik ya da mekanik araçla yeniden üretilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

1. Baskı, Paradigma, İstanbul, Ocak 2012

Dizgi-Mizanpaj

Hülya Aşkın-Bilen

Kapak

Bakış Grafik

Baskı

Eren Ofset

ISBN: 978-975-7819-81-3

Paradigma Felsefe Serisi: 56

1. Heidegger; 2. Ontoteoloji; 3. Teknoloji Felsefesi;

4. Heidegger İhtilafı; 5. Nietzsche; 6. Metafizik;

7. Eğitim ve Üniversite

PARADİGMA YAYINCILIK

Alemdar Mah. Çatalçeşme Sok.

Yücer Han No: 42/3-5 – 34110

Cağaloğlu/İSTANBUL

Tel: (0 212) 528 19 28

Faks: (0 212) 526 81 52

[www. paradigmakitap.com](http://www.paradigmakitap.com)

info@paradigmakitap.com

Heidegger

Ontoteoloji

Teknoloji ve Eğitim Politikaları

Iain D. Thomson

Türkçesi
Hüsamettin Arslan

 Paradigma
İstanbul 2012

Iain D. Thomson:

New Mexico Üniversitesi'nde felsefe profesörü. Uzmanlık alanı Martin Heidegger. (Aynı kurumdan) Gunter Starkey Teaching Excellence ödülü sahibi. Elinizdeki kitabı dışında bir kitabı daha var: *Heidegger, Art and Postmodernism* (2011). Ayrıca çok sayıda bilimsel makalesi var. Heidegger hakkındaki yazılarını şu dergilerde yayınladı: *Inquiry, Journal of the History of Philosophy, International Journal of Philosophical Studies, Journal of the British Society for Phenomenology*. Okur, yazarın bu kitabının sonunda verdiği bibliyografyaya bakarak yazılarının başlıkları konusunda fikir sahibi olabilir.

Hüsamettin Arslan:

1956 Mesudiye-Ordu doğumlu. Halen Uludağ Üniversitesi Fen-Ed. Fakültesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Tarih Bölümü mezunu. Aynı bölümde yüksek lisans yaptı. Doktora aşamasında alan değiştirdi ve "bilgi sosyolojisi ve bilim sosyolojisi" konulu doktora tezini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde yaptı. *Epistemik Cemaat/Bir Bilim Sosyolojisi Denemesi* (Paradigma, 1992; ikinci baskı 2007) bilim sosyolojisi alanında Türkiye'de yapılmış ilk akademik çalışmadır. Yegâne entelektüel hobisi felsefe okumak. Arslan'ın akademik dergilerde yayımlanan yazıları dışında yayımlanmış bir kitabı daha var: *Jöntürkler, Jönkürtler, Muhafazakârlar/Meçhul Okurla Söyleşiler* (Paradigma, 2009).

Derleme ve çeviri: *İnsan Bilimlerine Prolegomena/Dil, Gelenek, Yorum* (Paradigma, 2002); *Hermeneutik ve Hümaniter Disiplinler* (Paradigma, 2002); *Retorik, Hermeneutik ve Sosyal Bilimler* (Paradigma, 2002);

Çevirileri: I. Lakatos ve A. Musgrave (ed.), *Bilginin Gelişimi ve Bilginin Gelişimiyle İlgili Teorilerin Eleştirisi* (Paradigma, 1992); Chalmers, A., *Bilim Dedikleri* (ilk baskı 1992; gözden geçirilmiş baskı Paradigma 2007); Barnes, B., *T.S. Kuhn ve Sosyal Bilimler* (gözden geçirilmiş baskı, Paradigma, 2008); John W. Murphy, *Postmodern Sosyal Analiz ve Postmodern Eleştiri* (Paradigma, 2000); Ellul, J., *Sözün Düşüşü* (Paradigma, 2. baskı, 2004), Woolgar, Steve, *Bilim İdesi Üzerine Sosyolojik Bir Deneme* (Paradigma, 1999); Falzon, C., *Foucault ve Sosyal Diyalog* (Paradigma, 2001); W. J. T. Mitchell, *İkonoloji: İmaj, Metin, İdeoloji* (Paradigma, 2005); (İsmail Yavuzcan'la birlikte) Gadamer, H. G., *Hakikat ve Yöntem I ve II* (Paradigma, 2008-2009); Kearney, Richard, *Çağdaş Filozoflarla Söyleşiler* (Paradigma, 2010). Kathleen M. Wheeler, *Romantizm, Pragmatizm ve Dekonstrüksiyon* (Paradigma, 2011); Zimmerman, Michael E., *Heidegger: Moderniteyle Hesaplaşma/Teknoloji, Politika, Sanat* (Paradigma, 2011). Thomson, Iain D., *Heidegger: Ontoteoloji/Teknoloji ve Eğitim Politikaları* (Paradigma, 2012).

**Kamu siyaseti şairi, insan sağaltıcı ve hoca
Anneme, babama ve Fletcher'ın anısına**

Zaman gizli herşeyi açığa çıkaracak;
bugün dayanılmaz parıltılarla ışıldayan
şeyleri gizleyecek ve üzerlerini örtecek.

Horace, *Epistles*

Sınırsız metin her zaman yeni bir
okumaya/yoruma yolaçan metindir;
bu okumadan kısmen kaçabilse bile.

Onda herşeye rağmen okunmayı
bekleyen şey, beka şanslarından biridir.

Edmond Jabés,

The Little Book of Unsuspected Subversion

İçindekiler

Çeviriye Önsöz	XIII
Teşekkür	XV
Dipnotlar Hakkında Not	XIX
Heidegger'in Eserleri İçin Kullanılan Kısaltmalar	XXI
Giriş: <i>Heidegger: Ontoteoloji</i>	1

I. Ontoteoloji?

Heidegger'in Metafiziği Dekonstrüksiyonunu Anlamak

1. <i>Giriş: Ontoteoloji?</i>	11
2. <i>Ontoteoloji Olarak Metafizik</i>	18
3. <i>Metafizik Temel Arayıcılığın Dekonstrüksiyonu</i>	27
4. <i>"En Derin Problemlerden Biri"</i>	39
5. <i>Sonuçlar: Başlangıca Dönüş</i>	64

II. Ontoteolojiyi Heidegger'in Teknoloji Eleştirisinin Temeli Olarak Anlamak

6. <i>Giriş: Ontoteolojiden Teknolojiye</i>	75
7. <i>Teknolojik Özcülükte Yanlış Olan Nedir?</i> ...	79

8. Nietzsche'nin Ontoteolojisini Teknolojinin Özü Olarak Anlamak	87
9. Feenberg'in Heidegger'in Teknoloji Eleştirisine İtirazları	98
10. Sonuçlar: Heidegger'in Eleştirisini Gerekçelendirmek .	126

III. Heidegger ve Üniversite Politikaları

11. Heidegger ve Nasyonal Sosyalizm	133
12. Heidegger'in Üniversite Eğitimi Konusundaki İlk Görüşleri (1911)	148
13. Ulusu Eğitmek (1918-1924)	156
14. Felsefeyi Bilimlerin Kraliçesi Olarak Tahtına Çıkarmak (1927-1934)	175
15. Çıkarılan Dersler (1934'ten Sonra)	192
16. Sonuçlar: Konfüçyüsçü Sorun Karşısında Pöggeler ve Derrida	216

IV. Heidegger'in Olgunluk Dönemi Ontolojik Eğitim Vizyonu ya da Nasıl Ne İsek O Olabiliriz

17. Giriş: Eğitimi Dekonstrüksiyona Tabi Tutmak . . .	237
18. Heidegger'in Eğitimin Teknolojizasyonunu Ontotarihsel Eleştirisi	242
19. Heidegger'in Platon'un Mağarasına Dönüşü: Paideia'nın Özünü Olarak Ontolojik Eğitim .	260
20. Sonuçlar: Bir Öğrenenler Cemaati Tahayyül Etmek . .	284
Referanslar	305
İndeks	329

Çeviriye Önsöz

Ben “çevirme” cüretinde bulundum dostum, sen de okuma ve anlama cüretinde bulun; bu konuda bir “ability”ye (yeti’ye) sahip olduğuna bütün samimiyetimle inanıyorum. Bazen klişeler de işe yarar: okur doğulmaz, okur olunur. Okumadıkça okumayı öğrenemezsin; tıpkı tekrar tekrar binmedikçe bisiklete binmeyi öğrenemeyeceğin gibi. İyi ve derin kitapların okuru “olabilmek” zordur, düşündüğünden çok daha zor; emek ister, zaman ister, sabır ister.

“Özne” ile “yüklemi” arasındaki mesafe, diğer dil unsurlarının (sıfatların, bağlaçların, zarfların, tümleçlerin, yan cümlelerin ve metaforların) araya girmesi dolayısıyla uzadığında okuduğu cümleyi anlayamayan okur, entelektüel gelişiminin henüz başlangıcında bir okurdur. “Henüz-okuduğunu” anlayamama özürdür. Hakiki okur; cümlenin sonuna geldiğinde başını unutmaz; çünkü bunu yapabilecek “ability”si vardır; bütün kavranmadıkça parçanın kavranamayacağını bilir.

Üstatlar ya da büyük ustalar (elinizdeki metinde Martin Heidegger) ketumdurlar; dizlerinin dibine oturarak uzun ve meşakkatli zamanlar geçirmek gerekir; aksi takdirde kendilerini ele vermezler. Derin düşünürler, derin düşünceler “primitif” okuru kaale almazlar. “Okumak” ve “okuduğunu anlamak” öğrenilmesi gereken bir

pratikdir; entelektüel yetilerin ve kalbin pratiği; düşünceyi sevme, düşünürü dinleme, satırların gerisindekini görme, söylenenden söylenmeyi çıkarma, “ironi”yi sezme, “düşünce” adını hak eden düşüncelerin kokusunu alma, yazarın kontekstiyle kendi konteksti arasında bir saat sarkacı gibi salınma, bedeni ve kalbi metnin emrine âmâde kılma; dünyaya (reklamlara, sokaklara, popüler eğlencelere, rakamlara, diji-teknolojiyle sekse vs.) kapanma pratiği. Büyük düşünce ustaları, büyük ve derin düşünceler kıskançtır; yegâne ilgi odağı olmak isterler.

Büyük düşünür, düşünce tarihine (Wittgenstein’in ünlü kavramını kullanmak gerekirse) yeni bir “dil oyunu” armağan eden düşünürdür. Büyük düşünür bu anlamda ve bu yüzden özgündür ve büyüktür. Yeni bir “dil oyunu” yeni bir dil demektir; çünkü her dil, bir dil oyunudur. Bir düşünürü anlamak yarattığı “dil oyununu” ya da “oyunu” veya “dili” anlayabilme becerisine sahip olmak demektir. Bir düşünürü anlamak, onun dilini anlamaktır. Fakat bu, hayatımızdaki diğer bildik oyunları “oynayabilmek” için harcadığımız çabadan çok daha fazlasını gerektirir. Büyük düşünce ustaları dillerini anlamayanlara hiçbir şey söylemezler. Okumanın kelimelerle, kavramlarla, fikirlerle, noktayla, virgülle, soru işaretiyle ve metaforlarla dans anlamına geldiğini unutmamak gerekir. Neyle dans ediyorsan osun.

Sabırla, metanetle ve yavaş yavaş dostum; sabırla ve yavaş yavaş... Çünkü hakiki okurların dünyası bir piyango çekilişleri dünyası değildir. Törpüye ve törpülenmeye talip ol; sabır törpüsüne, baltaya değil. İşte Heidegger’in ünlü incilerinden biri: “Yalnızca bir beynimiz olduğu için düşünüyor değiliz, düşündüğümüz için de bir beynimiz var.”

Ben çevirme cesareti gösterdim; sıra sende. Lütfen öncelikle yazarın, sonra da çevirmenin emeğine saygı duy ve okuma cesareti göster. Okuma cüretinde bulun!

Hüsamettin Arslan

Teşekkür

Heidegger: Ontoteoloji/ Teknoloji ve Eğitim Politikaları geçen beş yılda Hedegger hakkında geliştirdiğim düşünceleri bir araya getirerek takdim ediyorum; bu beş yılda çalışmama rehberlik etmek ve desteklemek suretiyle onu geliştirmeme birçok şekilde katkıda bulunan kişilere ve komünitelere çok şey borçluyum. Bu borcu, görüşlerimiz arasındaki farklılıkları ortadan kaldırma iddiasında bulunmaksızın bana sağladıkları vukuf ve eleştirilerinden dolayı onlara teşekkür ederek teslim ediyorum. Görüşlerimiz arasındaki farklılıkların verimli olmasını diliyorum; fakat bu farklılıkların, sınırlarını yansıttıkları durumlarda görüşlerimin sorumluluğu elbette yalnızca bana aittir.

Heidegger/Ontoteoloji'nin kalbindeki hermenoytik tezler Uluslararası Fenomenolojik İncelemeler Cemiyeti'nin [International Society for Phenomenological Studies] yıllık toplantılarında test edilerek rafine edilmiştir; metnimlerin Asilomar'daki (California) küçük, fakat yoğun kıta filozofları toplantılarına çok şey borçludur. Hatırdan çıkmayacak vesilelerle yaptıkları

faydalı eleştirileri ve önerileri için Steve Affeldt'a, Ed Boedecker'a, Taylor Carman'a, Dave Gerbone'a, Drew Cross, Steve Crowell, Beatrice Han, Alastair Hannay, John Haugeland, Randall Havas, Piotr Hoffman, Stephan Käufer, Sean Kelly, Cristina Lafont, Jeff Malpas, Wayne Martin, Alexander Nehamas, Mark Okrent, John Richardson, Joe Rouse, Ted Schatzki, Hans Sulga ve Julian Young'a — kitabımın tümüyle ilgili çok keskin ve değerli eleştirilerinden dolayı — Bill Blattner, Bert Dreyfus, Charlie Guignon ve Mark Wrathal'a teşekkür ediyorum.

Aynı şekilde, Amerikan Felsefe Cemiyeti [American Philosophical Association], Filozoflar Parlamento-su [Parliament of Philosophers], Felsefe ve Teknoloji Cemiyeti [Society for Philosophy and Technology], Tokyo Üniversitesi 21'inci Yüzyıl Felsefesi Cemiyeti [University of Tokyo Center for Philosophy in the 21st Century] gibi cemiyetler dahil diğer felsefe cemiyetlerine de Heidegger hakkındaki çalışmamı kendilerine takdim öncesinde çok şey borçluyum; Anne Margaret Baxley, Keith Brown, Joseph Cohen, Adrian Cussins, Michael Eldred, Andy Feenberg, Matt George, Peter Gordon, Kevin Hill, David Hoy, John Hughes, Yumiko Lida, Hide Ishiguro, Shunsuke Kodawaki, Ted Kisiel, Ed Lee, Kenn Maly, Junichi Murata, Michael Peters, Robert Pippin, Bill Richardson, Chris Rickey, Richard Rorty, Raj Sampath, Charles Spinosa, Tracy Strong, David Stump, Mungo Thomson, Gianni Vattimo, Samuel Weber, Gideon Yaffe ve Holger Zaborowski gibi eşsiz felsefi muhataplarıma müteşekkirim. Burada Jerry Doppelt bilgece tavsiyeleri ve yorulmak bilmez desteği dolayısıyla özel olarak zikredilmeyi hakediyor.

Heidegger: Ontoteoloji ilkin başka yerlerde yayınlanan şu materyallerin önemli ölçüde gözden geçirilmiş

versiyonları ile genişletilmiş versiyonlarını birleştiriyor ve ben bunları ilk yayınlayan ve onları burada kullanmama izin verenlere teşekkür ederim: "Ontoteoloji? Understanding Heidegger's *Destruktion* of Metaphysics," *International Journal of Philosophical Studies* 8: 297-327, Dermot Moran, editor: 2000 Taylor and Francis; "Heidegger and the Politics of University," *Journal of the History of Philosophy* 41: 515-42, Gerald A. Press, editor, 2003, John Hopkins University Press; "Heidegger on Ontological Education, or: How We Become What We Are," *Inquiry* 44: 243-68, Alastair Hannay, editor, 2001, Taylor and Francis.

Keza Cambridge University Press'teki iki editöreme ve hakemime kitabıma ilgi ve hassasiyetlerinden dolayı teşekkürler. Phi Beta Kappa Society ile New Mexico Üniversitesi araştırmamı desteklemekte ne kadar cömertlik sergiledilerse UNM'deki meslektaşlarım da fikirleri ve teşviklerinde o kadar cömertçe bir tutum ortaya koydular; özellikle de Kelly Becker, Andy Burgess, John Bussanich, Reed Dasenbrock, Manfred Frings, Russall Goodman, Barbara Hannan, Brent Kalar, Joachim Oberts, Paul Schmidt, Ted Sturm ve John Barber ile kendileriyle birlikte seve seve öğrenmeyi sürdürdüğüm Heidegger derslerime katılan öğrencilerime minnettarım.

Eğer birbirleriyle derin uyuşmazlık içindeki büyük hocalara sahip olmasaydım Heidegger yorumumu geliştiremezdim kesinlikle; bu hocalardan bazılarının üzerimdeki hakkını minnetle teslim ediyorum: Taylor Carman, Jacques Derrida, Fred Olafson ve Richard Wolin. Fakat burada Bert Dreyfus'e en derin şükranlarımı iletiyorum; 1980'lerde beni Heidegger'le tanıştırdığı ve düşünce yüklü eleştirileriyle çalışmamı yöreklendirdiği için değil sadece, aynı zamanda He-

ideggerci hoca erdemlerini sergileyerek çalışmamı o zamandan beri teşvik ettiği için de. Nihayet, harikula- de eşimin ve ailemin şefkat dolu desteğini burada tes- lim etmek isterim; onlar olmasıydı bu kitap asla ta- mamlanamazdı.

Muhatap olduęum yardımları dūřundūęimde, büyük hermenoytik "biz" in arada bir kullanımının ima ettięinden çok daha fazla mahcubiyet duyuyo- rum.

Dipnotlar Hakkında Not

İçimizden bazıları, dipnot insanlarıdır; diğerleri değildir. Uzun dipnotların metnin akışını kesintiye uğrattığını düşünenlere benim (belki de en açık) önerim şudur: Eğer referans istiyorsanız ya da cevabı verilmemiş sorularınız varsa, çevredeki notları okuyun; şansınız varsa sorunuzun orada cevabı olabilir (eğer yoksa, aslında yeterince dipnotunuz yok demektir). Aksi durumda, sizi dipnotların tümünü bir boş vaktinizde okumaya davet ediyorum; dipnotlara bazı ilave ve özel argümanlar konur ve *Holzwege*'in bir çoğu oradadır. (*Holzweg*'le Heidegger'in "ölü-son" u kastettiği yolundaki ortodoks görüş yanlıştır. *Holzwege* diye adlandırdığı denemeler koleksiyonunun epigrafında Heidegger bunları kesilmiş ağaçların meydana getirdiği ve iz sürücülerce bilinen orman patikaları diye izah eder; bu yüzden *Holzweg* ormanda ağaçların nakledildikleri yere — yani *açıklığa* — götüren patikadır.)